

КРЕМЕНЬ

Василь Григорович — академік НАН України, академік НАПН України, президент Національної академії педагогічних наук України

«ПРІОРИТЕТ НАУКИ Й ОСВІТИ В УКРАЇНІ»

Вельмишановні панове Президенти України!

Вельмишановний пане Віце-прем'єр!

Шановні очільники Комітету Верховної Ради з науки і освіти, НАН України та національних галузевих академій!

Шановні колеги і друзі!

Хочу зауважити, що Національна академія педагогічних наук України невдовзі також відзначатиме своє 25-річчя. Її було засновано Указом Президента України Леоніда Макаровича Кравчука 4 березня 1992 р. За часів президентства Леоніда Даниловича Кучми наша Академія, як, переконаний, і всі інші академії, набула потужного розвитку, було створено нові інститути та установи. Ми щиро вдячні Віктору Андрійовичу Юценку, бо саме за його президентства галузевим академіям було надано статус національних.

Уже в Указі, підписаному Л.М. Кравчуком, було визначено, що головною метою Національної академії педагогічних наук України є наукове, методологічне і методичне забезпечення розвитку освіти. Для цього було створено відповідні інституції. Щоправда, останнім часом Академія зазнала втрат, за два роки її скорочено майже на 40 %, а це 800 співробітників, ліквідовано ряд установ. Однак ми зберегли можливості для того, щоб належно виконувати свої функції.

Що сьогодні можна сказати про діяльність нашої Академії? Що є найголовнішим? Гадаю, те, що значною мірою завдяки зусиллям співробітників Академії, їх науковому обґрунтуванню на основі радянської освітньої спадщини ми створили національну українську систему освіти. У цій роботі було багато складових. По-перше, це законодавство, у розробленні якого брали активну участь фахівці Академії, а нині готується вже друге покоління законів. По-друге, це зміст освіти — надзвичайно важлива і складна проблема. Наведу такий факт: за часів СРСР Україна, одна з найбільших і найрозвиненіших республік Радянського Союзу, з 50-мільйонним населенням, не мала

Виступ президента Національної академії педагогічних наук України В.Г. Кременя

повноважень з підготовки підручників для середньої школи. У нас готували лише підручники з української мови та літератури, все інше надходило з Москви і видавалося в перекладі. Ми створили кілька поколінь підручників, це сотні й тисячі книжок. Значною мірою саме завдяки цьому вдалося побудувати сучасну українську освіту.

Разом з тим, і я хочу це підкреслити, ми не зовсім задоволені і власною роботою, і роботою нашої системи освіти. Тепер зусилля Академії зосереджено на тому, щоб допомогти модернізувати систему освіти в Україні, зробити так, щоб освіта могла підготувати людину до життя у XXI ст. Адже нині, на відміну від XX ст., перед людиною постає багато нових умов життя і діяльності, які постійно змінюються. І ми маємо підготувати дитину до життя в цих умовах.

Наведу буквально кілька ключових цивілізаційних напрямів, які ми маємо на увазі, формуючи різноманітні пропозиції щодо змін в освіті. Світ вступив в інноваційний тип прогресу, в якому динаміка змін є надзвичайно активною — зміни ідей, технологій, знань. Що це означає для освіти? Це означає, що ні в школі,

ні навіть у найкращому університеті не можна навчити людину раз і назавжди. Це означає, що ми маємо не лише забезпечити творче й критичне засвоєння суми знань під час здобування освіти, а й виробити уміння і навички для навчання впродовж життя, створити умови, коли здобуття знань було б однією з ключових особливостей способу життя української людини. Ми повинні навчити людину використовувати набуті знання на практиці, в нових умовах. Не знання як книжна абстракція чи непотрібний багаж, не знання як самоціль, а знання як основа життя, діяльності, поведінки і окремих людей, і суспільства в цілому.

Коротко підсумовуючи сказане, ми маємо формувати інноваційну людину — людину з інноваційним мисленням, інноваційною культурою і здатністю до інноваційного типу діяльності.

Другий цивілізаційний напрям пов'язаний з попереднім, зумовлений ним. Людина зараз вступає в потужне інформаційно-комунікаційне середовище. Щоб ефективно діяти у ньому і залишатися собою, вона має свідомо, зважено ставитися до цього інформаційного

багатства. З огляду на це, важливим завданням є формування самодостатньої, розвиненої особистості.

Ми вважаємо, що сучасна освіта має максимально наблизитися до здібностей кожної конкретної дитини. Це третій напрям, який має назву «дитиноцентризм». Це означає, що ми, освітяни, разом з батьками маємо допомогти дитині пізнати свої таланти, допомогти їх розвинути. Тоді, ставши дорослою, ця людина максимально реалізує себе, оскільки вона займатиметься улюбленою справою і робитиме це фахово. А держава, де мільйони людей займатимуться такою роботою, буде розвиватися несуперечливо і динамічно.

У сучасному світі все відчутнішими стають процеси глобалізації. Цей, четвертий, напрям передбачає формування «глобалістської» людини, яка є патріотом України і водночас цілком конкурентоспроможна у глобальному просторі. І тут постає надзвичайно багато завдань — від відповідної світоглядної підготовки до знання, поряд з державною українською, англійської мови. Особливе місце в цьому плані посідає система цінностей, передусім таких, як патріотизм, почуття національної єдності.

На жаль, деякий час ці проблеми недооцінювали. Сьогодні вони є вкрай актуальними не лише через агресію з боку сусіда, а й тому, що в умовах глобального простору загострюється конкуренція. Вона набуває широких масштабів, охоплюючи, крім економіки, інформаційний і культурний простір. У таких умовах ми маємо докласти всіх зусиль до того, щоб нація була єдиною, бо це не лише самоцінність, а й шлях до кращого життя. Адже єдина, згуртована нація, яка усвідомлює власні інтереси, зможе краще захистити себе як в економічній, так і в будь-якій іншій сфері.

Завдань, які стоять перед освітою, і зокрема перед Національною академією педагогічних наук України, надзвичайно багато. Я назвав лише деякі з них. Яка ж основна умова здійснення цих завдань? Це насамперед пріоритет науки й освіти в Україні. Саме ці сфери є сьогодні об'єктивно пріоритетними у кожній з країн, які прагнуть досягти успіху. Пріоритет науки як сфери, яка продукує нові знання, і пріоритет освіти як сфери, що олюднює знання, забезпечує їх потужну взаємодію.

Тож слава українській науці, слава українській освіті і слава Україні!